

Підкаура Е.Р.

студент

Хом'як І.В.

к.б.н., доц. доцент кафедри екології та географії

Гарбар Д.А.

к.б.н., доц. доцент зоології, біологічного моніторингу та охорони природи

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНИЙ ПРОФІЛЬ СЕРЕДНЬОЇ ТЕЧІЇ РІЧКИ ТЕТЕРІВ

У більшості випадків фактори середовища змінюються разом, створюючи складний градієнт. Для визначення зв'язку між ними та різноманітністю екосистем використовується багато різних методів, від багатовимірних аналізів до кластеризації та нейронних мереж. Проте одним із абсолютно простих і зрозумілих методів цього виду досліджень є метод створення еколого-ценотичного профілю. Це дозволяє нам не тільки охарактеризувати складні градієнти та їхній зв'язок із різноманітністю екосистем, але й нанести на карту різні екологічні впливи. Перш за все, за допомогою такого інструменту можна виділити типологічні та топологічні та просторові екотони.

Початок еколого-ценотичного профілю займає схил правого берега р. Тетерів. Це східна околиця с. Зарічани. Первинною частиною займає поле із північною експозицією 45%, площею 2х2, висотою над рівнем моря 220 м., відстань до кінцевої точки 500 м. Серед деревного ярусу зустрічаються *Acer platanoides* L. (Клен гостролистий) та *Carpinus betulus* L. (Граб звичайний), що мають площу проективного покриття до 80%. Серед трав'яного ярусу є домінантом *Impatiens parviflora* DC (Розрив-трава дрібноквіткова) із проективним покриттям біля 40%. Також в незначних кількостях зустрічаються *Ficaria verna* Huds. (Пшінка вечняна), *Euonymus verrucosa* Scop. (Бруслина європейська), *Galium aparine* (Підмареник чіпкий), по декілька особин зустрічаються *Asarum europaeum* L. (Копитняк європейський), *Corydalis solida* (L.) Clairv. (Ряст щільний) *Galeobdolon luteum* Huds. (Зеленчук жовтий), *Robinia pseudoacacia* L. (Робінія звичайна). Також є наявні рослини, що зустрічались по одній особині – це *Tilia cordata* Mill. (Липа дрібнолиста), *Sambucus nigra* L. (Бузина чорна), *Lamium album* L. (Глуха кропива біла). Другим пунктом цього еколого-ценотичного профілю є прибережна зона р. Тетерів площею 2х2 на висоті 190 м над рівнем моря. Її експозиція 0%, відстань до вихідної точки 800 м. Площа деревного ярусу 0%, трав'яного покриву 20%. Тут можна знайти наступні види рослин *Rumex hydrolapathum* Huds. (Шавель прибережний) *Scirpus sylvaticus* L. (Комиш лісовий), *Persicaria hydropiper* (L.) (Гірчак перцевий), *Echinocystis lobata* (Michx) Torr. et Gray (Іжакоплідник виткий), *Trapa natans* L. (Водяний горіх), *Lythrum salicaria* L. (Плакун верболистий), *Carex vesicaria* L. (Осока пухирчаста), *Glyceria maxima* (C. Hartm.) Holmb. (Лепешняк великий) *Galium palustre* L. (Підмаренник болотяний) *Lysimachia vulgaris* L. (Вербозілля звичайне) *Iris pseudacorus* L. (Півники болотяні). Дно і частина узбережжя мулисті. Наступна точка профілю – прибережна зона лівого берега р. Тетерів. Ділянка опису займає площу 2х2, висота над рівнем моря 190 м, відстань до вихідної точки 100 м, експозиція 0%, деревний покрив 0%, трав'яний покрив 80%. Тут доступні такі види рослин, як *Lemna minor* L., *Ceratophyllum submersum*, *Potamogeton crispus*, *Potamogeton lucens*, *Hydrochris morsus-ranae*, дно мулисте.

Наступною точкою даного профілю є схил лівого берега р. Тетерів. Ділянка площею 2х2, висота над рівнем моря 230 м., експозиція північна 45%, відстань до стартової точки 400 м, деревний покрив складає 1%, трав'яний 70%, моховий 5%. Зустрічаються такі види як *Prunus cerasifera*, *Poa bulbosa*, *Capsella bursa-pastoris*, *Dactylis glomerata*, *Hordeum murinum* L., *Poa annua*, *Ranunculus acris*, *Taraxacum officinale*, *Lamium album*, *Potentilla argentea* L., *Echium vulgare*, *Galium aparine*, *Erodium cicutarium*, *Sedum acre* L., *Lamium dumeticola*, *Rosa canina* L., *Sonchus arvensis*, *Plantago lanceolata*, *Bromus tectorum*. Фінальною точкою профілю є схил правого берега р. Тетерів. Ділянка для опису площею 2х2, висота над рівнем моря 220 м., експозиція північна 20%, відстань до стартової точки 100 см, деревний покрив 0%, трав'яний 80%. Під час опису були визначені такі види рослин, як *Taraxacum officinale*, *Cirsium arvense*, *Erigeron annuus*, *Chenopodium album*, *Hordeum murinum*, *Chelidonium majus*, *Geranium pusillum*, *Alliaria Plantago major*, *Poa annua*.